

A magyar tanszék

Dr. Pennavin Olga

Hazánk helyes nemzetiségi politikájának eredményeként az 1946-ban megnyílt tanárképző főiskola magyar tanszéke mellett a noviszádi bölcsészeti kar 1959/60. tanévben indult magyar tanszéke végzi a fiatal magyar szakos tanárok képzését. Ezeknek a katedráknak nemcsak a tanárképzés a feladatuk, hanem tudományos központok is. Ha nem is váltak azzá, de a végzett munka alapján megállapíthatjuk, megvan minden lehetőségük, hogy valóban az itteni magyar nyelvtudomány központjai legyenek.

A fiatal tanszék komoly munkát végez a jugoszláviai magyar nyelvjárárok kikutatása terén. Munkájában a Vajdasági Múzeum, a Matica srpska, a noviszádi Rádió is támogatta és támogatja mind anyagiakkal, mind más téren. Komoly értékű, magnetofon szalagokon rögzített szövegeink, népdalaink, népmeséink, balladáink, népszokásaink vannak a szlavóniai magyar szigetekről és Vojlovica csángó településről. Egyelőre ezek képezik az elképzelt nagy, egész Jugoszlávia magyar nyelvű településeinek felvételezett szöveggyűjtemény és szövegtár alapjait.

A munkában nyelvészeti érdeklődésű hallgatóink is részt vesznek. Kikiszállnak valamilyen falu, település nyelvészeti felderítésére. Magnetofont is adunk nekik, hogy ezt a gyűjtőmódszert is megismerjék, no meg a gyűjtött és felhasználható anyagot szövegárunkba helyezzük későbbi feldolgozásra. Hallgatóink többnyire saját falujukban vagy már ismerős helyen végeznek felderítő munkát. Ennek sok gyakorlati előnye van. Igen szép és értékes anyagot hoztak be máris, gazdagítva gyűjteményünket.

A felderített és tanulságosnak ígérkező kutatópontokon tervszerű anyaggyűjtést végzünk. A kapott anyag szolgál majd alapul kisebb monográfiák megírásához, bizonyos nyelvi jelenségek feldolgozásához. Szövegeinket egyébként felhasználjuk még a tervbevett Jugoszláviai Magyar Tájékoztatóhoz is. Addig is, míg ehhez nem lesz megfelelő anyagunk, kisebb táj-

szótárak készítését szorgalmazzuk. A szlavóniai tájszótár már készül is. Anyaggyűjtése befejeződött, folyik a címszók kidolgozása.

A különféle foglalkozási ágak szakszókincsének gyűjtését sem hanyagoljuk el. A tanárképző főiskolások mutatnak fel ezen a téren szép eredményeket. Több sikerült munka mutatja a hallgatók lelkesedését (*A pékek nyelve; A szakácskodók szavai; A mézeskalácsosok szókincse*).

Népmese gyűjtemény is készül, szólásokat és közmondásokat is gyűjtögetünk, később egy nagyobb tájatlaszra is gondolkunk.

A tanszék feladata még nyelvi érdeklődésű újságírók, lektorok, tanárok rendkívül jelentős és termékeny segítségével megszerkeszteni és kiadni a szerbhorvát és magyar nyelv kb. 120 000 címszavas szótárát. Az anyaggyűjtés, értelmezés jórészt befejeződött, már az ellenőrzés felelősségteljes munkája folyik. Három éven belül meg is jelenik a szótár, s akkor a magyar-szerbhorvát rész kerül sorra.

Többek között a fiatal tanszék munkatársai is részt vettek az 1960 februárjában alakult Nyelvapolók Egyesülete megteremtésének előkészületei ben, azóta is tevékenyen veszik ki a részüket a munkából. Ennek az egyesületnek a magyar nyelv előadói kívül tagjai még az írók, újságírók, lektorok, rádióbemondók, színészek, mindenki, akit érdekel a nyelv ügye. Már komoly eredményeket mutathat fel az egyesület, ugyanis a nyelvművelés, a helyesírás kérdéseinek, a nyelvhasználati hibák megtárgyalásán, nyelvművelő cikkek írásain kívül, melyekkel a társadalom nyelvi igényességét akarjuk kialakítani és fokozni (a Magyar Szóban: *Igy írunk mi!*), foglalkozunk a napi sajtó, a rádió, az iskola nyelvével is. Még talán ennél is jelentősebb vállalkozás a társadalom szempontjából, a kétnyelvű közigazgatás és oktatás bevezetése miatt egyúttal sürgős vállalkozás is, a felszabadulás óta jelentkező újabbkeletű szavak, intézmények nevének összegyűjtése és esetleges megmagyarítása.

A szerbhorvát-magyar nyelvi hatás is foglalkoztatja nyelvapolóinkat.

Amint látjuk, főleg nyelvjáráskutatással, a nyelvműveléssel és szótárak szerkesztésével foglalkozunk és szándékozunk ezután is foglalkozni. Hogy miért csak ezekkel? Azért, mert ez a munka igen sürgős (a nyelvjárások rohamosan eltűnnek, a többire pedig gyakorlati szempontból van égető szükség), no meg az erőnk sem futná másra. Ezt a munkát el tudjuk végezni, tanítványainkat is be tudjuk kapcsolni már most is. Tanítványaink mozgósítására, bekapcsolására többféle megoldást találtunk. A már említeteken kívül ezt a célt szolgálja a népnyelvi és néprajzi gyűjtésre serkentő pályázat kiírása is.

Ami az *utánpótlás*, a megfelelő szakkáder nevelését illeti, tervszerűen járunk el. A nyelvi kérdések iránt érdeklődő egyetemi és főiskolai hallgatókat irányítással, apróbb részmunkák elvégzésével (szótári anyag ábc-be rendezése, szavak értelmezése, szövegek felvételezése, tájszavak gyűjtögetése stb.) előkészítjük jövőendő feladatukra, pályázatok kiírásával pedig szelektálunk. A kitűnőbbeket máris magunkkal vittük kiszállásainkra, de nemcsak passzív megfigyelők voltak, hanem ők is kaptak bizonyos feladatokat.

Hallgatóink a szerbhorvát nyelven kívül egy tetszés szerint választott idegen nyelvet is tanulnak, hogy szakmai tájékozottságuk alaposabb legyen.

Közlési lehetőségeink aránylag megfelelőek. A szigorúan tudományos értekezéseket a noviszádi bölcsészeti fakultás évkönyvében, tervezett periodikájában, a Matica srpska tudományos folyóirataiban közölhetjük. Népszerű formában megírt fejtegetések a Híd folyóiratban vagy a Magyar Szóban látnak napvilágot.

Az alább közölt ballada a tanszék gyűjtéséből való.